

ӨМНӨХ ҮГ

“Иргэн баян бол улс баян” хэмээх үг буй. Үүний цаана иргэн бүр эрх үүргээ ухамсарлан, өөрийн амьдрал ахуйдаа эзэн болж чадвал улс орны хөгжил сайн сайхан байхыг өгүүлж буй хэрэг билээ. Нөгөө талаас, аливаа улсын хөгжлийн эрхэм зорилго бол ард иргэдийнхээ сайн сайхан аж байдлыг дээшлүүлэх явдал байдаг. Энэ зорилгод хүрэхэд улс орон эдийн засгийн хувьд чадамжтай, хувь хүмүүс санхүүгийн хувьд чадамжтай байх нь илүү чухаг. Төр засаг дангаараа ажиллаад энэ зорилгыг биелүүлэх боломжгүй, гагцхүү үүнд иргэн бүрийн үүрэг, хувь нэмэр, идэвх санаачлага, оролцоо хэрэгтэй юм.

Иймээс Монголбанк, Сангийн яам, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам, Санхүүгийн зохицуулах хороо хамтран Дэлхийн банкны техник туслалцааны хүрээнд “Олон нийтийн санхүүгийн суурь мэдлэгийг дээшлүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөр”-ийг боловсруулан Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөлөөр 2015 онд батлуулаад байна. Энэхүү хөтөлбөрийн үр дүнд хувь хүн Та өөрийн санхүүгээ зөв удирдан жолоодох, тухайлбал, хувь хүний санхүүгийн талаарх үндсэн

ойлголт, тодорхойлолтууд, орлого, зарлагаа тооцоолох, хянах, хуримтлал, хадгаламжтай болох, хөрөнгө мөнгөө зарцуулахтай холбогдон гарч болох аливаа эрсдэлт байдлаас сэргийлэх, хамгаалах, эдийн засаг, санхүүтэй холбоотой зөв, оновчтой шийдвэр гаргах зэрэг өөрийн өдөр тутмын болоод ирээдүйн эдийн засгийн амьдралд нэн шаардлагатай, мэдвэл зохих хувь хүний санхүүгийн мэдлэг, ур чадварыг эзэмших юм.

Бид хязгаарлагдмал нөөцөөр хязгааргүй хэрэгцээгээ хангахыг тэмүүлдэг. Тэгвэл хэрэгцээгээ бүрэн хангахын тулд хязгаарлагдмал нөөц, хөрөнгө мөнгийг зөв зарцуулахтай холбоотой хувь хүний санхүүгийн төлөвлөлт танд маш чухал. Хувь хүн та өөрийн бүхий л талын нөөц бололцоог ашиглах, нийгэм, эдийн засаг, санхүүгийн үйлчилгээний талаарх өөрт хэрэгтэй мэдээлэл олж авах, мэдээлэлдээ тулгуурлан шийдвэр гаргах, сонголт хийхдээ хэрэглэх зөв мэдлэг, хандлага, ур чадвар, зан үйл, дадал зуршлыг энэ гарын авлагаас олж авна гэдэгт бид найдаж байна.

МОНГОЛБАНК
ОЛОН НИЙТИЙН БОЛОВСРОЛ, МЭДЭЭЛЛИЙН ТӨВ

1. ТЭТГЭВРИЙН ДААТГАЛ

Тэтгэврийн даатгал ямар ач холбогдолтой вэ?

Хэрэв тэтгэвэрт гарсны дараах үеэ амьдралын тав тухтай, жаргалтай хугацаа байлгахыг хүсэж байгаа бол амьжиргааны хэрэгцээг хангахад хүрэлцэхүйц мөнгөтэй байх шаардлагатай. Тэтгэвэрт гарсны дараа бусдаас байнга тусламж, хангамж аваад байх боломжгүй. Иймээс аль болох эртнээс төлөвлөж, тэтгэврийн насандаа хэрэглэх зориулалтаар мөнгө хуримтлуулж эхлэх хэрэгтэй.

Хамгийн шилдэг арга нь тэтгэврийн даатгал!

Өндөр насны тэтгэвэр:

Тэтгэврийн даатгалд даатгуулсан бөгөөд өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох болзол хангаж, тэтгэвэр тогтоолгосон хувь хүнд сар бүр, нас барсны дараагийн сар дуустал олгодог мөнгийг хэлнэ.

Тэтгэврийн даатгал бол нийгмийн даатгалын нэг төрөл юм. Нийгмийн даатгалыг төрөөс хэрэгжүүлдэг бөгөөд 5 төрлийн даатгалыг өөртөө багтаадаг.

Зураг 1. Нийгмийн даатгалд даатгуулах хэлбэр

Нийгмийн даатгалд даатгуулснаар өвдөх, өндөр насалсны улмаас хөдөлмөрийн чадваргүй болох, ажлаас халагдах, үйлдвэрлэлийн осолд орох зэргээр хөдөлмөр эрхлэх боломжгүй болсон үедээ тэтгэвэр, тэтгэмж авах замаар орлого олох боломжоор хангагдана. Мөн нийгмийн даатгалын

сангаас ажилгүй болсон даатгуулагчдыг сургах, эмчилгээ, сувилгаа, хиймэл эрхтний үнийг төлөх зэрэгт зориулж мөнгө зарцуулдаг. Нийгмийн даатгалыг төрөөс хэрэгжүүлдэг, ашгийн төлөө бус даатгал юм. Нийгмийн даатгалд иргэд заавал болон сайн дураар даатгуулж болно.

Зураг 2. Нийгмийн даатгалд даатгуулах хэлбэр

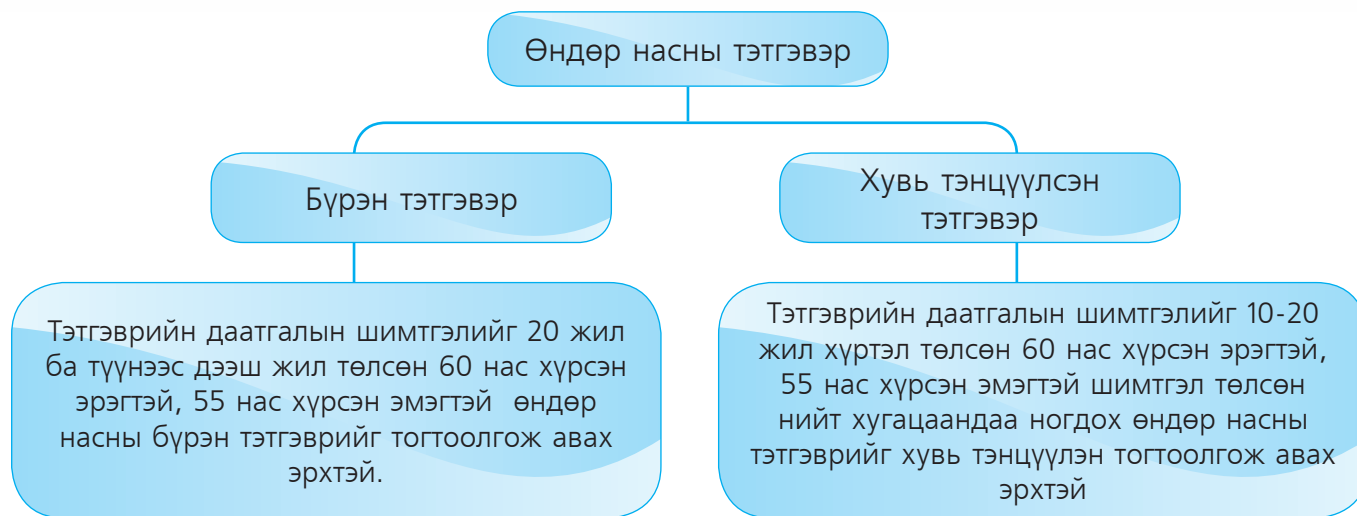
Албан журмаар даатгуулах	Сайн дураар даатгуулах
• Байгууллагатай хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж буй хувь хүн; • Төрийн албан хаагч; • Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа гадаадын байгуулага, гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжиж байгаа төсөл, хөтөлбөрийн нэгж, гадаад орны дипломат төлөөлөгчийн газар, олон улсын байгууллагад ажиллаж байгаа хувь хүн.	• Хуульд заавал даатгуулахаар зааснаас бусад тодорхой хөдөлмөр эрхлээгүй хувь хүн.

Иргэд тэтгэврийн даатгалд даатгуулж, өндөр насны тэтгэвэр авах болзлыг

хангасан тохиолдолд тогтоолгон авах эрх үүснэ.

тэтгэврээ

Зураг 3. Өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгон авах эрх

Мөн дараах даатгуулагч өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгон авах эрхтэй¹.

Төрүүлсэн болон 3 хүртэл настайд нь үрчлэн авсан 4 түүнээс дээш хүүхдийг 6 настай болтол өсгөсөн эх 20-иос доошгүй жил тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлж, 50 нас хүрсэн бол;

Газрын дор болон хөдөлмөрийн халуун нөхцөлд ажиллаж, тодорхой болзлыг хангасан даатгуулагч;

Сонгодог, мэргэжлийн урлагийн байгууллагад хуульд заасан мэргэжлээр 20-иос доошгүй жил ажилласан, эсвэл нийтдээ 25-аас доошгүй жил, үүнээс 15-аас доошгүй жил тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн иргэн;

25-аас доошгүй жил тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлж төмөр замын цэрэгжүүлсэн хамгаалалтын албанд ажилласан даатгуулагч өөрөө хүсвэл нас харгалзахгүйгээр.

¹ Монгол Улсын хууль, (1994). Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай, 4-р зүйл.

1960 оноос өмнө төрсөн иргэд нийгмийн даатгалын шимтгэл төлж ажилласан хугацаа, тэтгэвэр тооцож буй цалингийн дунджаас хамаарч ялгаатай тэтгэвэр авдаг. Харин 1960 оноос хойш төрсөн иргэд тэтгэврийн даатгалд зориулж төлсөн шимтгэлээ өөрийн нэрийн дансанд байршуулж,

тэтгэвэр тогтоолгох болзол хангасан үедээ уг дансанд хуримтлагдсан хөрөнгөөс хамаарч тэтгэвэр авна. Өөрөөр хэлбэл, даатгуулагчийн ирээдүйд авах тэтгэврийн хэмжээ түүний ажиллах хугацаандаа авч байсан цалингаас биш, харин түүний төлсөн шимтгэлийн нийт хэмжээнээс хамаарна.

Тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн нэрийн данс:

Тэтгэврийн даатгалд даатгуулагчийн нэр дээр нээсэн, даатгалын шимтгэлийг хуримтлуулан тооцож, даатгуулагч тэтгэвэрт гарах болзол хангасан үед уг дансанд хуримтлагдсан мөнгөнөөс тэтгэвэр олгох агуулга бүхий данс юм.

Өндөр насны тэтгэврийн тухай гэр бүлийн яриа

Нэгэн өдөр Самбуу өвөө тэтгэврээ аваад ач нартаа чихэр, жимс авч өгчээ. Үүнээс үүдээд тэдний гэр бүлийнхэнд тэтгэврийн тухай яриа өрнөлөө.

Энэ ярианд гэр бүлийн бүх гишүүд оролцлоо.

Тэнгис: Эмээ та яагаад өвөөгөөс бага тэтгэвэр авдаг юм бэ?

Эмээ: Эмээ нь залуудаа өвөөгөөс нь бага цалин авч байсан юм. Тиймээс бага мөнгө авч байгаа юм.

Тамир: Аав та тэтгэвэрт гарахаараа цалинтайгаа адилхан их мөнгө авах уу?

Аав: Үгүй ээ. Тэтгэврийн мөнгө тухайн хүний тэтгэвэр тооцуулахаар сонгон авсан дараалсан 5 жилийн дундаж цалингийн 45 хувьтай тэнцүү байдаг юм. Мөн хэдэн жил ажилласан, ямар хугацаанд шимтгэл төлж байсан гээд олон зүйлээс хамаарна.

Тэнгис: Ээжээ та ажил хийдэггүй юм чинь өвөө, эмээ шиг настай болохоороо тэтгэвэр авч чадахгүй яанаа?

Ээж: Ажил хийдэггүй хүн ч гэсэн тэтгэвэр авч болно.

Тэнгис: Та цалин авдаггүй байж яаж тэтгэвэр авах юм бэ? Эмээ авч байсан цалингийн хэмжээнээс хамаарч тэтгэврийн мөнгө авдаг гэсэн.

Ээж: Нийгмийн даатгалд сайн дураараа даатгуулж, шимтгэл төлөөд байвал өндөр настай болохоороо тэтгэвэр авч чадна.

Тамир: Та тэгвэл хурдан даатгуулаад намар хичээл эхлэхээс өмнө тэтгэврээ аваад цүнх авч өгөөрэй.

Аав: Өндөр насны тэтгэвэр авахын тулд 20-иос доошгүй жил тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн байх ёстой. Тэгээд ч ээж нь дөнгөж 43 настай болохоор тэтгэвэр авах насанд хүрээгүй.

Тэнгис: Хэдэн нас хүрсэн хүн тэтгэвэр авдаг юм бэ?

Аав: Аав нь 60 нас, ээж нь 55 нас хүрч байж тэтгэвэр авах насанд хүрнэ.

Тэнгис: Та хоёр ч тэгвэл залуухан байгаа юм байна.

Аав: Тэтгэврийн даатгалд аль болох залуу наснаасаа даатгуулах хэрэгтэй. Ээжийн чинь хувьд харин ч оройтсон байна шүү.

Тэмүүлэн: Ээжээ та сонсож бай даа. Та одоо 43 настай. Нийгмийн даатгалд сайн дураараа даатгууллаа гэхэд 55 хүрэх үед дөнгөж 12 жил тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн байх тул хувь тэнцүүлсэн тэтгэвэр л тогтоолгоно. Иймээс та бага тэтгэвэр авах болно. Харин та амьдралын даатгалын үндсэн нэг төрөл болох сайн дурын нэмэлт даатгалд даатгуулбал нэмэлт тэтгэвэр авах боломжтой болно шүү.

Ээж: Баярлалаа. Би энэ талаар мэддэггүй байсан юм. Одоо ч тэтгэврийн талаар санаа зовох зүйлгүй боллоо. Нийгмийн даатгалдаа ч сайн дураар даатгуулъя. Нэмэлт тэтгэврийн даатгалдаа ч даатгуулъя.

Өндөр насны тэтгэврийн талаар мэдвэл зохих зүйлүүд²

1. Та эмэгтэй бол 55 нас, эрэгтэй бол 60 нас хүрээд харьяа дүүргийн Нийгмийн халамжийн газраас нийтийн тээврээр үнэгүй зорчих хөнгөлөлтийн картаа авах эрхтэй болно.
2. Өндөр насны тэтгэвэр авч буй иргэн нас барвал оршуулгын тэтгэмж болох 1.0 сая төгрөгийг ар гэрийнхэнд нь олгоно.
3. Төвлөрсөн төлөвлөгөөт эдийн засгийн үед 3 жил цэргийн алба хаасан хүнийг улсад 3 жил ажилласанд тооцно.
4. Төвлөрсөн төлөвлөгөөт эдийн засгийн үед Техник мэргэжлийн сургуульд сурч байсан хугацааг ажилласан жилд тооцно.
5. Өндөр настан жилд нэг удаа ахмадын сувилал болон амралтад тус, тус 50%-ийн хөнгөлөлттэй үнээр үйлчлүүлэх эрхтэй.
6. Зарим нэр заасан эмийг хөнгөлөлттэй үнээр авна.
7. Төрийн байгууллагын албан хаагчид, эрүүл мэнд, боловсролын салбарт ажиллагсад, цэргийн албан хаагчид тэтгэвэрт гарахдаа нэг удаагийн тэтгэмж авдаг.

² Монголбанк, (2016). Хувь хүний санхүү, х.29.

2. ТА ХЭДЭН ТӨГРӨГИЙН ТЭТГЭВЭР АВАХ ВЭ?

www.sankhuuginbolovsrol.mn

Та хэдэн төгрөгийн тэтгэвэр авахаа тооцоолж сурмаар байна уу. Тэгвэл дараах бодолтыг дуурайгаад тооцоолоод үзээрэй. Бид тооцоолол хийхийн тулд нийт 24 жил тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлж ажилласан, 55 нас хүрсэн эмэгтэйг сонгон авлаа.

Дагаад бодоорой.

1. Хамгийн өндөр цалин авч байсан дараалсан 5 жилийг сонгож, сарын дундаж цалинг тооцно. Жишээ нь:

Хамгийн өндөр цалин авч байсан жилүүд	2010	2011	2012	2013	2014
Жилийн цалингийн нийт хэмжээ	6.0 сая төг	6.0 сая төг	6.0 сая төг	7.2 сая төг	7.8 сая төг
Сард дунджаар авч байсан цалингийн хэмжээ	А. 5 жилийн цалингийн нийлбэрийг олно. $6.0 + 6.0 + 6.0 + 7.2 + 8.0 = 33.2$ сая төг Б. Сарын дундаж цалинг олно. 33.0 сая төг / 60 сар = 550,000 төг				

2. 20 жил шимтгэл төлж ажилласан хугацаанд ногдох үндсэн тэтгэврийн хэмжээг тооцно. Энэ нь сарын дундаж цалингийн 45%-иар тогтоогдоно.

$$550,000 \text{ төг} \times 45\% = 247,500 \text{ төг}$$

3. 20-иос илүү жил ажиллаж, нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн хугацааг тооцно. Үүний тулд шимтгэл төлсөн нийт жилээс 20-ийг хасна.

$$24 - 20 = 4 \text{ жил}$$

4. 20 жилээс илүү ажилласан 4 жилд ногдох нэмэгдэл тэтгэврийн хувийг тооцно. Илүү ажилласан жил тутам 1.5%-иар тэтгэврийг нэмэгдүүлэн тооцдог.

$$4 \text{ жил} \times 1.5\% = 6\%$$

5. 20 жилээс илүү ажилласан 4 жилд ногдох тэтгэврийн хэмжээг тооцно. Сарын дундаж цалинг нэмэгдэл тэтгэврийн хувиар үржүүлнэ.

$$550,000 \text{ төг} \times 6\% = 33,000 \text{ төг}$$

6. Нийт тэтгэврийн хэмжээг тооцно. Үүний тулд үндсэн тэтгэвэр дээр илүү ажилласан жилд ногдох нэмэгдэл тэтгэврийг нэмнэ.

$$247,500 + 33,000 = 280,500 \text{ төгрөг}$$

Өндөр насны тэтгэврийн тооцооллыг хялбараар хийхийн тулд томъёо ашиглаж болно.

$$\text{ӨНБТ} = \text{СДЦ} \times [\text{ТБХ} + 1.5 \times (\text{ШТХ} - \text{БХ})]$$

Үүнд:

- ӨНБТ- өндөр насны бүрэн тэтгэврийн хэмжээ
- СДЦ- сарын дундаж цалин, (даатгуулагчийн тэтгэвэр бодуулахаар сонгосон дараалсан 5 жилийн
- ТБХ- 20 жил шимтгэл төлсөн даатгуулагчийн тэтгэвэр бодох хувь - 45%)
- НТХ- нэмэгдүүлэн тооцох хувь (тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг 20 жилээс илүү төлсөн жил тутамд -1.5%)
- ШТХ- шимтгэл төлсөн хугацаа (жилээр)
- БХ - болзолт хугацаа (Өндөр насны бүрэн тэтгэвэр тогтоолгох— 20 жил)

Өмнөх жишээг томъёогоор бодож үзье.

$$\text{ӨНБТ} = 550,000 \times [45\% + 1.5\% \times (24 - 20)]$$

$$= 280,500 \text{ төгрөг}$$

Өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгохын тулд дараах материалыг бүрдүүлэх шаардлагатай байдаг. Үүнд:

- Тэтгэвэр тогтоолгохыг хүссэн өргөдөл;
- Даатгуулагчийн 1995 оноос өмнө ажиллаж байсан хугацааны хөдөлмөрийн дэвтэр;
- Даатгуулагчийн нийгмийн даатгал (НД)-ын дэвтэр;
- Даатгуулагчийн шимтгэл төлж ажилласан сүүлийн 10 жилийн дараалсан 5 жилийн хөдөлмөрийн хөлсний тодорхойлолт;
- Хэрэв 1995 оноос өмнөх 5 жилийн цалинг сонгосон бол байгууллагын дарга, нягтлан бодогчийн гарын үсэг, тамга тэмдэг бүхий цалингийн тодорхойлолт;
- Хугацаат цэргийн алба хаасан бол цэргийн батлах;
- Даатгуулагчийн ажилласан хугацааг сэргээн тогтоосон шүүхийн шийдвэр;
- Зураг 2 хувь (3x4);
- Иргэний үнэмлэх;
- Оршин сууж буй хорооны тодорхойлолт болон бусад шаардлагатай баримт.

3. ӨВ ХӨРӨНГИЙН ТӨЛӨВЛӨЛТ

Зураг 4. Өв хөрөнгийн холбогдолтой үгсийн тайлбар

МОНГОЛ ХЭЛНИЙ ИХ ТАЙЛБАР ТОЛЬ	
өв залгамжлах	эзэмших эрх бүхий хүн эд хөрөнгийг өмчлөн авах
өв эзэрхэх	бусдын эд хөрөнгийг өөрийн болгох
өв хөрөнгө	уламжлан ирсэн эд зүйл
өв хөрөнгөө булаалдах	эцэг, эх, өвөг дээдсийн үлдээсэн эд хөрөнгийг булаацалдах

Хэн нэгний нас барахад түүний эзэмшиж байсан хөрөнгө хэнд очих вэ? гэсэн асуулт гардаг. Зарим тохиолдолд өв хөрөнгийн асуудлаас шалтгаалан ах, дүү, хамаатан садны хооронд маргаан үүсч, эв эеэ алдахад хүрдэг.

Хэдийгээр манай Монголчууд амьдралын мөнх бусыг үзүүлэх тухай ярих дургүй байдаг ч хожим өөрийн хөрөнгийг хүссэнээрээ хуваарилах, гэр бүлийн гишүүдийн дунд өмчийн маргаан үүсгэхгүйн тулд хувь хүн бүр өв хөрөнгийн төлөвлөлтийг эртнээс хийх нь зүйтэй юм.

Хэн нэгний амьдралын туршид болон түүнийг нас барсны дараах үеийн өмч хөрөнгийн удирдлага, ашиг сонирхлын асуудлыг тодорхой тусгасан төлөвлөгөөг өв хөрөнгийн **төлөвлөлт** гэнэ.

Хувь хүн гэрлэхээсээ өмнө олж авсан эд хөрөнгө, хөрөнгийн эрх, оюуны өмч, хувийн эд зүйлсийг **хувь хүний хөрөнгө** гэнэ. Хувь хүний хөрөнгө, түүний төрөл, хууль, эрх зүйн зохицуулалтын талаар Иргэний хуулийн 84, 125-127-р зүйлд тодорхой заасан байдаг.

Тухайн хүнийг нас барсны дараа түүний хөрөнгийг өмчлөх эрх бүхий этгээдийг **өв залгамжлагч** гэнэ.

Гэр бүлийн гишүүдийн хамтран амьдарсан хугацаанд бий болсон хөрөнгийг **гэр бүлийн гишүүдийн дундын хөрөнгө** гэнэ.

Өв хөрөнгийн төлөвлөлтийн хамгийн энгийн хэлбэр бол гэрээслэл бичиж үлдээх арга юм.

Тухайн хүнийг нас барсны дараа хэрэгжих, түүний хөрөнгийн талаарх хувийн сонирхлыг илэрхийлсэн хууль ёсны баримтыг **гэрээслэл** гэнэ.

Зураг 5. Гэрээслэл бичих зөвлөмж

Гэрээслэл бичихэд анхаарах зүйлс

Гэрээслэл бичигч 18 нас хүрсэн, эрх зүйн бүрэн чадамжтай байх;

Тухайн хүний бичсэн гэрээслэл гэдгийг баталсан байх;

Гэрээслэл нь салаа утгагүй, ойлгомжтой байх;

Өв залгамжлагч болон өв хөрөнгийн асуудлыг гэрээслэл бичигчийн хүсэлтийн дагуу шийдвэрлэх гэрээслэл гүйцэтгэгчийг томилсон байх;

Гэрээслэл хүчин төгөлдөр гэдгийг батлах зорилгоор нотариатаар баталгаажуулж, хамгийн багадаа 2 хүнээр гарын үсэг зуруулсан байх;

Хэрэв насанд хүрээгүй хүүхэд болон бусдын асрамжид байдаг хүний асран хамгаалагчийг заасан байх.

ТАНЫ МЭДЛЭГТ

(Монгол улсын иргэний хуулиас)³

Өвлүүлэгчийн эд хөрөнгө, эрх өвлөгдөнө. Өвлөгч өвлөн авсан өвийн хэмжээгээр өвлүүлэгчийн үүргийг хүлээнэ.

Нас барагчийн нөхөр, эхнэр, төрүүлсэн болон үрчилж авсан, түүнийг нас барсан хойно төрсөн хүүхэд, нас барагчийн төрүүлсэн болон үрчилсэн эцэг, эх хууль ёсны өвлөгч байна.

Өвлүүлэгч, эсвэл өвлөгчийг санаатайгаар алсан, тэдгээрийн аль нэгний нас барах шалтгаан болсон бусад гэмт хэргийг санаатайгаар үйлдсэн нь шүүхийн шийдвэрээр тогтоогдсон бол уг гэм буруутай этгээд өвлөх эрхээ алдана.

Хувь хүн өөрийн эд хөрөнгө болон эд хөрөнгийн эрхийг өөрийн хүссэнээр хуваарилан гэрээсэлж болно.

Гэрээслэгч бүх эд хөрөнгөө хууль ёсны өмчлөгч бус этгээдэд гэрээслэх тохиолдолд өвлүүлэгчийн хууль ёсны өвлөгчдөд өвлүүлбэл зохих хөрөнгийн хоёрны нэгээс багагүй хэсгийг заавал өвлүүлнэ.

³ Монгол Улсын Иргэний хууль. (2002). 53-55 дугаар бүлэг.